„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 4. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 6. ЈАНУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

Позив на претплату.

1. јануара 1893. отпочиње нова година и за све наше поштоване претплатнике.

У овом важном тренутку узима реч управни одбор за руковање „Заставом“ и позива на претплату све досадашње претплатнике „Заставине“ и још оне своје једномишљенике, који до сад нису били претплатници.

Није потребе доказивати, шта је „Застава“. Она је за све отворена књига, у коју може свако загледати и уверити се, да је „Застава“ најотвореније и најодлучније вршила своју дужност у народу српском на основу начела српске народне радикалне странке. То ће она и од сада чинити.

„Застава“ је потпуно независан, народни лист; од народа очекује и једину потпору своју. За њу не постоји никаквих диспозиционих фондова. Претплата јој је све и сва.

За то се потписани одбор обраћа на све досадашње претплатнике „Заставине“, да се пожуре с претплатом и да у кругу својих пријатеља озбиљно пораде, да „Застава“ што више рашири своја крила, јер ће само тако моћи као народно гласило да врши задатак свој и да напредује према истакнутом смеру свом.

Пажљивим чинимо наше читаоце на број од петка, који за себе стоји 3 фор. годишње.

Цена је означена на челу листа.

У Новоме Саду 31. децембра 1892.

Управни одбор
ЗА РУКОВАЊЕ „ЗАСТАВОМ.“

У ОЧИ БОГОЈАВЉЕЊА.

Стајао је пред судом чисте савести и ведра лица, и његове отворене очи тражиле су по судској дворани лик богиње правде. Стајао је узвишени борац српскога народа, да прими награду за своја светла дела, да у онај славни мученички венац усади још један трн, да плати дугогодишњом тамницом, што је зазоран био противницима својим.

Стајао је пре толико година наш дивјеликан, окривљен „за велеиздајство“ и у очи Светог Богојављења, разлегао се глас по целоме Српству: „Срби, пет година га не ћете гледати, да се као лав брани на бранику ваших права“, а несретна судбина наша, као да се потајно одазивала . . .

Неколико је година прохујало од оног судбоносног дана, кад су осудили првог сина овостраног Српства, кад су га осудили на тешку робију од пет година дана, а његовом осудом осуђено је и васцело Српство, које до дана данашњег осећа посљедице.

„Крив је!“ Рекоше у судници верујући онима, који се заклеше да скрхају крила српскоме орлу, а орао још једном њима затрепери у судској дворани и довикну: „Светога ми Богојава, не учиних ништа криво.“

„Светога нам богојава“, могу и данас Срби поносом казати „не учини ништа криво“, могу и данас, јер Милетић законом се борио, уставним средствима бранио је права наша, будио нас, соколио нас и одушевљен за Српство, одушевљавајући нас, предводио нас је одушевљене у народну борбу.

„Некада и сада!“ . . . има ли Србина, који је преживео Милетићево доба, а да не уздахне на успомене прошлости, када их упоређује садашњошћу?!

Не беше онда раздора, не беше оваког застоја! А данас? Данас, као да се народ скаменио, гледајући све што се около њега збива, данас као да га салећу неке тмине политичког мртвила и стешњен маглом, не види свога циља, не разуме своје мете, већ се бори и препире међу собом.

Од оног дана, када су нам у очи светог Богојављења, осудили дива-великана, по што га пред судом оцрнише људи клеветници, сведоци-бездушници . . . . Од оног жалосног дана у овостраном Српству ређа се несрећа за несрећом . . . .

Милетићева осуда била је црно Косово на пољу и политичког и народносног мегдана овостраног Српства.

Нестаде нам њега, нестаде нам споразума, нестаде и оног одушевљења, а неуспех се за неуспехом појављује тако, да нам је од онога времена само то остало, да се још боримо за наша автономна права на народно-црквеном сабору и то очајно боримо, да нам и ту не освану за народ наш — жалосни дани!

Ко раздор потпирује и тиме неслогу шири, ко у мржњи против свога брата ради, ко се плаши борбе за народна права, ко узмиче са народног мегдана греши о народ и према народу. И данас, на дан велике црквене славе, у слави вере тражимо народу утехе и као што је див наш довикнуо:

„Светога ми Богојава, не учиних ништа криво“, довикујмо и ми свима Србима:

„Светога вам Богојава, не учините Српству ништа криво“, не мрзите се, не делите се, не цепајте се!

Пре толико година, у очи Богојављења, нестаде нам са народног браника народног љубимца, да се после неког времена врати у свој народ скрханих и сломијених крила, а песник да натегне жице своје лире и да ипак, гледајући његов велики дух, у заносу народних идеала, запева:

„Светога ми Богојава,
Не учиних ништа криво!
Али Демон ниске страсти
Сатану је зла целив'о.
Збратили се: кив и злоба
И клевета и потвора,
А да нема свога листа
Буроломна српска гора.
— — — — — —
Заборави, што је било
Прости сваком, ко ти скриви,
Па у вис се духом вини,
Та, твој народ јоште живи!
— — — — — —

М. Поповић.

„Та, твој народ јоште живи!“ И живеће, док се буде заносио светлим делима твојим, док се опет у њему учврсти оно старо одушевљење, кад се је предвођен од такова дива-великана, поносио успесима ча јуначким мегданима! Живеће твој народ, док у њему оживе још чвршћа љубав да спаја непроломљеним ланцем српских осећаја, многе растројене српске редове, да се сви Срби нађу на једној белези, да поврате оно старо Милетићево доба.

=

Нови Сад, 4. јануара.

Говорили смо у прошломе броју о жалосноме призору, који се догодио у сабору Троједне Краљевине. Кад се г. бану Куен-Хедерварију казало, како је неки кот. поглавар говорио, да у време избора из Загреба наређују, да мора победити владин кандидат, па се и крв пролила, г. бан је сав узрујан одговорио, да је то лаж, и да он не ће давати одговора на оно, што лаже говоре, а г. Франку добацио је и реч „магарац“ по што у оним речима: „ја с вама друкчије не говорим...“ лако је разумети на кога се директно и индиректно односио онај израз. Што се тиче нанесене увреде г. Грденићу, бан је био приморан да опозове своје речи, а како се свршило с г. Франком — то још не знамо. Ми још једном понављамо: не тиче се нас ни г. бан Хедервари ни они правашки заступници, којима је он одговарао. Нас се тиче место где је врећао онај, који се зове — баном. То се нас тиче, јер као што се владао према хрватској опозицији, владао би се и према српској, као што су летили абери из Загреба, да морају победити владини кандидати, ма се и крв пролила у хрв. срезовима, исти су абери, по свој прилици писани и за српске срезове.

Даљ и Ириг сведоче! Даљ и Ириг црне су тачке за данашњу еру у историји посљедњих саборских избора.

Сад нам је дужност да нешто друго расправимо.

Званични орган хрв. владе сад устаје и брани г. бана. Изгледа нам чудновата ова одбрана, чудновата с тога. што орган владин брани бана против Грденића, а тамо је г. бан сам у сабору казао, како он није ни помишљао да њега увреди.

Орган бана Хедерварија овако разлаже: „кад је св. Ивански заступник почео, да критикује наш управни систем, ми смо држали да ће он заћи у унутрашњу, начелну његову организацију, па настојати да она не одговара потребама народа, а кад тамо он против управном систему није знао навести друго, него да чиновништво при изборима за сабор стоји на путу кандидатима његове странке . . . у такој критици, нека нам се опрости реч, ми не налазимо патриотизма, у њој се очитује само зао страначки дух.“

Али питамо сада: зар се то може сматрати једном ситницом, кад се износе докази (јер су чланови опозиције тражили парламентарну комисију, да пред њом доказима потврде своје речи), да једна влада не зазире ни од проливања крви, само да владини кандидати продру; питамо и то: зар све то не засеца у цели државни систем? Шта је најсветије у једној уставној држави? Слобода избора! А, по чему се знаде, одобрава ли народ унутрашњу и спољашњу владину политику, ако

ПОДЛИСТАК.

ЖЕНА ЈЕ ЖЕНА.

Од Коломана Микоата.

Богме су вам некада постојала баш чудновата достојанства. По салонима, у клубовима претстављали су поједине: „Господин Н. Н., био је шест година у затвору.“

Како су жудели за таким познанством, колико њих жељаху да се побрате са таким „достојанственицима“. Јер највећа титула беше у држави: „био је у затвору . . .“ Таковог су одмах посадили на ружичасте софе.

То је била прва класа.

Другу класу сачињаваху „деца многопаћеника.“ Неисцрпима је благодет очекивала оног, који би се могао похвалити, е му је отац обешен, или да се храни горким хлебом у прогонству.

Фрања Белки је припадао другој класи: Отац му је био секретар у министарству финанције за време „48 године“ под министром Душеком, који је знатан због тога, што је пушио „крајцаруше“ (што је међу тим била само привидна штедња, по што се тада лакше могла „штампати“ десетица, него сковати једна крајцара). После познате катастрофе побегао је са породицом из отаџбине. Настанио се у Лондону и тамо је преминуо.

Оставио је за собом ћерку и сина. Ћерка му се уда за неког сабљара, а син му постаде неким званичником, код позоришта: „Dowri Lane.“

У том се стању упознао са изгнаником Шоки-ом.

Овај му је говорио, да је у Мађарској сад ведрије, да се отпочела уставна ера, у опште говорио му је, да их очекује ружичаста будућност.

„А шта ћу ја код куће“ изговараше се Белки; „отац ми не имађаше спахилуке, па од чега бих живео?“

„Од имена!“

„Богме брајко не можеш ти име ни узорати, ни засејати.“

„Па ипак ће родити, и ти ћеш жњети.“

Толико му је говорио, да су се најпосле обадвоје повратили. Баш стигоше у добри час. Овде су тада градили преко пута од „ланчаног моста“ „краљев брежуљак“, и том брежуљку не достајаше још само оно мало праха са изгнаничких опанака, па да буде са свим готов.

Но, па и на ова четир опанка беше не што мало.

Били су красни момци, а на њима лепо одело. Од овога је зависило много; добио је хлеба и исхабан капут, али тек лепа хаљина добијаше: колача.

Никог не питаху: „шта знаш? и колико вредиш?“, већ само „ко си? и шта ћеш?“

Биле су вам ово медене недеље уставног живота Било вам је у изобиљу свега: расположења, поверења, новаца и наде.

Заједно су дошли и заједно су походили пријатеље својих покојних родитеља, сада све највише достојанственике и министре

„Па шта би хтео ти да будеш“, питаше један од министара Шоки-а.

„Па ја би желео једно таково место, где би било доста рада и где би се могао истаћи.“

Министар се замислио. Та за бога, није то шала наћи звање, где би се што и радило

„Знаш шта? Буди ти посланик.“

За тим се окрете Белки-у:

„А ти синовче?“

„Ја бих желео да получим таково звање, где се ништа не ради.“

Министар се није дуго предомишљао, већ му рече:

„Но, па буди и ти посланик!“

И тако постадоше обојица посланицима за земаљски сабор.

Шоки је радио марљиво и озбиљно, а Белки је измишљавао којекакве обешењаклуке.

Бадава, ко се једаред напојио позоришног ваздуха, тај се не може више нигде скрасити, већ ће се у исти повратити.

Тако је почео и он Упознао се са неком користкињом: Мирандом Аргамевом. Она се звала некада: Јулишка Варгина и тада је била много лепша. Своју каријеру је започела као собарица у некој варошици, и тамо није требала ни убогом ђаволу. За тим се прикључила некој путујућој позоришној дружини и после подужег лутања и патње, погоди је овомесна позоришна управа за користкињу.

У осталом беше доста красно чељаде. Великих ватрених црних очију, румених усница, нужна округлина у удовима, поред тога густа гавран-коса позајмљиваше јој неку дивљу чар.

Али ја се смем опкладити, да је Белки-а залудео баш онај њезин писави носић.

Удварао јој се и трошио је на њу. А боме знамо из искуства, да су посланичке дневнице малене и за жену рођену, а камо ли за љубазницу. Јер жена ће носити простију хаљину, пиће воде, а ручаће варива, али љубазница носи свилу, пије шампањац, а руча фазана.

Па кад дневнице нису доста, када их човек има, да би биле довољне када су већ заузете.

А до тог неблагодарног стања доспеле су и дневнице нашег Белки-а. Заокупише га веровници. Прошао је кроз хиљаду непријатности, жалио је већ што се и враћао кући, боље би било да никада неје ни окусио овај господски живот, већ да је „во вјек вјеков“ остао „шкрибом“ у Лондону.

Бадава много је боље живети о зној лица свога, него о свом имену. Живот је дугачак, а име кратко, па га за час нестане. Јер онај ко живи од имена, не може живети за име.

Али његово име није још пропало.

Баш у најдешпературније дане, кад је већ мислио и на Америку (т. ј. кад му не би било жао Миранде), ословиће га највећи олигарха гроф Стеван Толчаи.

„Море пријатељу, неси ли ти од лозе Белки-а?“

„Јесам твоја преузвишеност. Шта желиш?“

„Хоћу да те узмем за ‚bonorum directora‘ (надзорника добара“).

„Мене?“ чудио се Белки. Та немам ја о том ни појма.

„То је мени све једно. Прамдеда ми је имао за ишпана неког Белки-а, дед и отац тако исто, па се тек не може искати од мене да уведем какву реформу. И ти си од Белкијеве фајте, ти ћеш бити директор, пунктум. Добићеш десет хиљада форината, па пунктум.

„Али твоја преузвишеност, ја сам одрастао

не по успесима на изборима? И кад једна влада од својих чиновника тражи, да против народа употребе сва од најмањих средстава — до проливања крви, и кад се на такова средства приговара, у чије име и на основу које логике владин орган назива таке приговоре непатриотичним?

Ми знамо н. пр. да је државни апарат на изборима био употребио сва незаконита средства. Претње, затвори, жандари, не примање гласова оних, који су имали право гласања, а били у опозицији, примање владиних, без права гласања, да гласају два и три пута, уврштивање мртвих у листине живих бирача, под именима живих бележење да су мртви . . . све се то видело и доживело. Да се потпуно одговори бановој жељи, још је само фалило да жандари пуцају.

Али предстојник је био опрезнији. Он је просто растерао све опозиционе бираче.

А сад кад би на ново стали приговарати тим и таким насиљима, шта би поштени свет казао онима с владине стране, кад би они наше приговоре назвали непатриотичним?

Казао би, да све што данашња влада чини, светли на врхунцу „патриотизма.“ И то би била иронија, коју би схватио сваки, који не сме ни да се потужи.

Него реч је о систему. Владин лист, да окрене воду на своју воденицу, бацио се на неко друго гледиште и хоће да расправља о државном систему.

Тема је добра и занимљива. О њој се може у свако доба расправљати. У унутрашњи државни систем спадају на сваки начин и избори. Они су шта више, основа унутрашњег система. Али владин лист не мисли тако, ми ћемо преко тога прећи и казати оно, што сваки признаје и мора признати: да начин гласања на изборима спада у систем унутрашњи.

Орган хрватске владе у велико хвали данашњи систем. То је његова ствар. Али кад говори, ваљда да не претера у хвалама, да тај систем „није баш од сува злата“, ми ћемо му одговорити: „ако није — биће. Нека се усвоји начело тајног гласања, да се тако предупреди чиновницима, да силом и корупцијом терошу бираче на изборима, ми ћемо и на то пристати, да је тај систем „од сува злата“. . . пристаћемо, уверени да би он био довољан, да за врло кратко време српска самостална странка освоји све посланичке мандате у Срему, а у местима где су Срби у већини, као и по многим другим местима изван Срема у Троједници.

Кад би се обезбедила слобода свима бирачима у Троједници, да гласају по својој савести, нестало би данашње ере, а за то најбољи нам је доказ у томе, што бан ту слободу угушује. Да је народ бановог мишљења, да је данашњи систем „не од сувог злата“, али бар од „позлаћеног гвожђа“, не знамо за што би г. бан наређивао чиновницима, да морају на изборима продрети владини кандидати, ма се и крв пролила. Јер опозиција је у сабору Троједне Краљевине рекла, да је справна и доказати пред парламентарном комисијом, да је бан збиља онако наређивао, а г. бан није се нашао побуђен да тај позив прихвати, ако ничега, а оно света ради.

Поглед по свету.

— Бугарски егзарх не попушта у својим захтевима против бугарске владе. С тога се у бугарском свештенству шири агитација. Данас као да је и народ постао нешто одлучнији. Особито се бугарска влада плаши од Бугара, настањених у Цариграду, који су и богати и упливни а они, као да највише и подржавају егзарха у отпору. Свакако промена бугарскога устава данас је свршен чин, и тај се чин може само онда променути, када се у опште промене данашњи жалосни положај у Бугарској. Много се говорило о женидби незаконитога кнеза Фердинанда, нагађало се да ће се заручити сад овом, сад оном принцезом, али о томе, као да се не зна још ништа позитивна и по свој прилици, да ће имати право неки француски листови, који говоре, да би кнез хтео наћи велику партију, али да се опет сваки боји да му даде своју кћер за жену — кад је његов престо тако силно уздрман, да би га могао с њега бацити и најмањи поветарац с хладне Неве.

— Још се нису ни утишали први гласови о великом подмићивању од стране немачке владе, још се и не зна, хоће ли се или не ће икада предати јавности признанице тајних фондова, о којима смо већ говорили, а сад на ново долазе врло занимљиве вести из Рима, како је влада ушла у траг великим крађама у државној благајни. По извештају римскога листа „Tribune“ у тој благајни фали неких 6 милиона форината. Затворени су многи виши и мањи чиновници. Недавно било је у Италији много говора и о бесавесноме руковању неких новчаних банака, које су под непосредним надзором владе. Спомињемо ово, да се још више уверимо о трулежу, који се увлачи у многе државе и народе.

— О говору немачкога канцелара грофа Капривија, данас се највише расправља. Гроф Каприви говорио је у једној од прошлих седница нарочито састављене комисије, да проучи војни предлог, због кога је толико огорчење у народу. Каприви је том приликом говорио о политичком положају Европе. Трудио се, да бира одабране фразе, како би у неколико доказао да миру не прети никакова опасност, али суштина говора је такова, као да је хтео рећи: „Рат је на прагу и предлог се мора примити“. Каприви овог пута није био кратак и није говорио у магли. Осврнуо се на све државе у Европи и — на нашу монархију. Најпре је споменуо Француску. Каприви признаје, да је република најбоља гаранција, да се у Француској одржи мир, али он верује у могућност, да би република брзо пала, када би у Француској било одважног претедента, па присвојио диктатуру Разуме се, да овде Каприви није говорио искрено. У Француској има много и одважних и моћних претендената, а кад панамска афера није срушила републике, знак је, да је она чврста. Свакако његово признање, да је у републици гаранција мира, много вреди. По томе и сам канцелар верује, да Француска не жели рата. За што се онда оружа Немачка?

Прелазећи на Русију гроф Каприви, био је много искрен наследник Бизмарка. Он је рекао да ће Русија бити скоро најсилнија држава у Европи. Разуме се, да Каприви овим хоће да уплаши Немце, како би примили војни предлог, да се у снази такмиче с Русијом, али тек сад кад се овака важност даје из Берлина руској снази, ко се не сећа речи некадашњег канцелара Бизмарка: да се Немачка, осим Бога никога не плаши! Сад се плаши и — Русије.

Каприви је говорио и о нашој монархији и за чудо спомињао све услуге, које би у случају рата могла учинити Аустро-Угарска Немачкој, али ни једном речи не спомену ни једне користи, које би од овога савеза могла имати и Аустро-Угарска. Он је сигуран да је чврсто руско француско пријатељство по што баш не зна постоји ли савез. У случају рата Каприви уверава, да ће главни напад бити на Немачку. Аустро-угарска и руска војска сукобиће се у Галицији, а тако и руско-немачка. С Француском ће делити мегдан Италија. О балканским народима није говорио. Каприви још не зна на чијој ће страни бити победа, али да Русија хоће у Цариград преко Беча и Берлина, као да је он о томе уверен. На послетку изразио се врло сумњиво о томе хоће ли се обновити тројни савез и по што он није уверен да хоће, а тражи на вас мах да се усвоји војни предлог, по коме би немачка војска знатно бројем нарасла, по што се цар и грози, ако се тај предлог одмах не прими, ма да је гроф Каприви у почетку изравио наду, да ће се одржати мир и јавно казао, да Француска не прети миру — изгледа, да је рат на прагу, а због тога, што, ако се сад, док још постоји тројни савез, не покуша бојна срећа, после би могло бити касно. Француско-руски савез не ће се раскинути, тројни мора. Мора, што су и у Италији и у Немачкој и у нашој монархији већином народи противни политици својих влада.

— Прошле среде немачки цар Вилхелм стигао је изненада у Страсбург и то у 1 сат у подне. Чим је приспео одмах је наредио, да се свира на узбуну, те поздрављен од грађанства, одјахао је на место вежбања, где је прегледао цели гарнизон. У 4 сата отишао је цар у двор губернатора. Овај царски изненадни долазак у Страсбург коментарише се у листовима на разне начине.

СРПСТВО.

Србија. У прошломе броју донели смо вест, да је власт затворила једног посланика због „велеиздаје“. Данас читамо о томе затвору опширније у српским листовима. Посланик се зове г. Милош Ј. Богдановић, а припада радикалној странци. Не знамо и не можемо знати, шта је тај посланик скривио. Је ли као „издајица“ скривио против домовине или против Србије, али у опште држимо, да ће мало ко веровати у те гласове, да се он огрешио као „велеиздајник“, по што је влада и до сада многе затварала, стварајући им, без икакова доказа, сличне кривице. На жалост, што се обично догађа код многих влада и по другим државама, догађа се и у слободној краљевини српској. Кад једној влади смета који народни борац и кад не може да му доскочи, кад не може да га затвори, она му ствара кривицу велеиздајства. Србија је и до сада због тога много патила. Патила је она и пре и после српско-турског рата и многи су вредни, способни Срби изгубили главу, не с тога, што су можда у чему били криви, него с тога, што се тако свиђало неким министрима. У свима напреднијим државама увек су н. пр. династично питање сакривали и све могуће чинили, да се о њему никада и не говори, а у Србији било је некада, када је то питање било главно оружје у рукама разних влада, како би га баш оне највише истицале, стварале неке „династичне револуције“ и убијале поједине грађане.

Овим недостојним оружјем смакнут је Марковић и други, а што су и како су напредњаци радили, свакоме је познато.

Па и данас као да ће се почети истим оружјем. Многи људи у Србији нису се још излечили најопасније болести на уставном телу Србије: династичног подбацивања. Већ се у страним листовима пише н. пр. како су се радикали у том и том срезу изразили против династије, како су говорили против краља — а у ствари ни трупка истине.

Сад долази вест о затвору Богдановића.

По србијанским листовима зна се, да је затворен због „велеиздајства“, али се не зна: каквог? И у опште о тој кривици не говори се ни једне речи. У другим државама затвор једнога заступника и кад је крив изазове велику сензацију, у другим државама такове ствари буду предметом општег расправљања, а како тек буде онда, кад се сумња: је ли крив, и кад се мисли: да му је кривица створена због несретне политичке тесногрудости. Затвор Богдановића није у српској штампи изазвао готово никакове сензације — или с тога, што се народ већ и навикао овим и оваким незаконитостима, или што не држи много до ових ствари. Ми држимо, да ће бити први узрок. Но био први или други, тек је то свакако врло жалосна појава!

Него је друго нешто по среди, што мора у бригу бацити сваког Србина. Богдановић је посланик — и као посланика влада га неби смела затворити без претходнога одобрења скупштине, по што га брани посланички имунитет. Овако говори устав и по уставу то не сме бити, а уставу се мора сваки Србин у Србији покоравати. Па како је онда смела данашња влада затворити Богдановића? Је ли он престао бити послаником? Је ли га народна скупштина предала суду? На основу којих разлога да једна влада чини све оно, што на основу устава не сме? Из Србије долазе често гласови, како се влада спрема на државни удар. Ми у речи не полажемо ништа, не осврћемо се на оно, што се говори, него на дела; али доиста пред собом имамо већ толико дела данашње владе у Србији, која нам јамче, да би она таково што могла и покушати. Проливање крви у Смедереву и другим местима дела су, која болно дирају сваког Србина; такове вести потресају српска срца и сваки

у Лондону и несам никада видео газдинства, ја сам просто не способан за директора!“

Аристократа се само смешкао.

„Лари-фари! Та несам ја никакви инглески фармер, ти дедаче, који би силом хтео да присилиш земљу, да му рађа више него што је кадра. Имам две стотине двадесет хиљада јутара земље. Ту ма да је и највећи магарац „директор“ опет ћемо моћи нас двоје управо троје живети т. ј. ја, ти и жена ми.

И тако постаде наш Белки надзорником великог толчанског спахилука. Од сиромашка човека од једаред силна власт.

Па и ту је правио мерицама лудорија. Још и дан данас их спомињу тамо преко Дунава.

Доносио је инглеске књиге и расађивао инглеска растиња, али која не поникоше никад из земљице црне.

По бреговима је бушио бунаре, градио воденице и силом је хтео да отера воду на више.

Све је то доста коштало, али је стари гроф ћутао. Њему је то било све једно.

Али највећа глупост беше она „хендерешка ствар“, која је допрела чак до суда.

Једаред је заповедио двојици од хендерешких сељака, да му донесу четрдесет кола дрва из „вадачке“ шуме.

„А шта с оним што преостане“.

„Е па то можете међу собом поделити“.

И они урадише као што је наређено. Довезоше 40 кола дрва у дворац, а остало разделише.

Само што она подела осталога није ишла никако у рачун вадначком шумару, те пријави ту двојицу суду. Ови су се бранили и доказивали да је „остало“ њима поклонио господар „директор“.

„Даклем ви сте остало међу собом поделили“, питаше их истражни судија.

„Јесмо“.

„Па колико је дошло на сваког?“

„Ја сам добио 150 кола“ рећи ће један.

„А ти?“

„Па и на мене је толико дошло“ одговори други.

„А да ли је и осим тога још шта преостало?“

„Јесте.“

„Па шта сте урадили с тим преостатком.“

„Е, па јавили смо свој околини, ко хоће јефтина дрва, пека се обрати на нас, ми ћемо дати по 2 фор. дугачка кола.“

„Но, па колико сте продали?“

„То ће тешко ићи да се баш на длаку докаже, али то знамо да су „кевермешани“ купили од прилике хиљаду кола, „касточани“ тако око 800, „нађфалушани“ 300, остало смо пак спустили на форинту и по, само да се што више прода. Али је овим хуљама и то скупо.

„Даклем је још и преко тога нешто преостало?“

„Наравно!“

„Али где вам је само памет била, да ви за 40 кола узмете толику наплату?“

Слегоше раменима.

„Па шта смо ми криви, кад су нам господар „директор“ то поклонили.“

„Ваша је дужност била да га известите колико има свега дрва. За то ће те бити оглобљени.“

Пријани се поплашише од парнице и одмах одоше самоме грофу, да га умоле за помоћ, на што је гроф дошао судији:

„Та маните пријатељу ту сиротињу. Нису они криви. Можете и сами увидети да ми је надзорник добар, велики магарац.“

„Па за што га онда трпи ваша превузвишеност?“

„За то, што и он мене трпи. Он је велика будала, а ја сам још већа. Магареће посла. Па и то је већ лудорија што сам ја овде сада.“

Ето тако је газдовао „bonorum director“, али се за то гроф није никада потужио на њега. Шта више дао му је „plenipotentiu“ (свевласт).

Већ се могло мислити да ће за једно остарити, као што су и остали Балкијеви са својим газдама.

Мало по мало па се почео гојити. Купио је себи леп салаш, сазидао на њему лепу „вилу“ баш у крај „вадачке“ шуме. Изгледала је као крлетка.

Али је крлетци потребна и тица певачица, какво лепо чедно женскиње.

Па нашло се и то скорим.

Једног дана отишао у Пешту, а у повратку довео је са собом Миранду.

Можете и сами мислити, да је сада било свакојаког разговора у околини. Одрешише се језици. Слатком постаде кава госпође ишпанке. Још није у оним шољама било никада таково парче шећера, као . . . Миранда.

Брзокрилна сплетка допрла је и до дворца. Гроф га почео боцкати.

„Ај, ај момче, шта чујем, да си уграбио неко пиленце?“

„Можда говорите о мојој жени г. грофе?“

„Шта зар си се баш венчао? Но ту си погрешио пријашко?“

„Е за што?“ — питаше га „bonorum director“ смешећи се.

„За што? Хм . . . Та знаш . . . чујеш . . . чује се . . . кажу . . . та знаш ти врло добро шта се све ту не говори.“

„Ех све једно!“

„А како разумеш ти то „све једно?“

„Жена је жена милостиви господине. Све су жене једнаке“.

„Но, но пријашко“ — упаде му гроф у реч. — „Има и међу њима разлике. И моја је супруга жена!“

„Па и грофица је само жена“ — рече Белки олако.

Гроф се окрете, не прозбори ни речице, али чим је стигао у своју собу, одмах написа следеће писмо:

Штовани г. директоре!

„По што се у питању жена наши назори не подударају, овим вас лишавам вашег звања“.

Ђаволски трљао очи г. директор, кад је писмо прочитао. Чисто не би да верује шта му књига каже. Али против тога нема призива. Ко служи луду, лудо и прође.

У осталом могао је бити задовољан са наградом: добио је дво-годишњу целу плату и 20 хиљада форината из спахинске касе. А нешто мало је и сам привредио. Повукао се у своје мало гњездо и тамо је живео мирно и усамљено, као пропале велможе.

Гроф га није никада походио; није га хтео никада ни да спомене. Али грофица, леполика Ана Валдстајнова, запитаће га једаред:

„Слатки мој, а за што си отпустио г. директора?“

„Безобразно се изразио о женама“.

Србин, кад помисли, шта се данас ради у земљи, коју он поносом зове слободном краљевином, мора да осети неки бол, а то је оно, што боли, тешко боли, да Србин уздише, погледајући онамо, где Србин дише под слободним српским небом.

Пресуђујемо чињенице. Крв се проливала и власти су н. пр. у Смедереву изазивале, а кад листови данашње владе и то хоће да изврну у неистину и бацају своју кривицу на опозицију — онда ту мора бити и неке примисли. Не бацају ли кривицу на опозицију, да прогласе опсадно стање и да се изведе држави удар?

Свакако ако има у Србији још и таких Срба да промишљају на државни удар, онда не можемо, а да их не потсетимо на историју. Државним ударима највише су се титрале некада владе у Француској и Шпанији и највећа зла, која су ове земље дочекале, потекла су отуд — али на послетку платили су они владаоци, у чије су име њихове владе то радиле. У Шпанији Карлисте, у Француској Бонапартисте.

Данашњи млади краљ Александар мора да буде свакоме Србину у Србији идеал, идеал да се заборави на прошлост његова оца, идеал да се промисли на будућност — Србије. Младог краља напојити духом Милоша и Михајила, да буде јунак као потомак Милоша, дипломата, као потомак Михајила, то би требало да буде најсветији задатак оних, којима је предан млади краљ, и поред тога задатка њихова би брига морала највећа бити, да учврсте његов престо. Овим и оваким радњама тај се престо не учвршћује, династично се питање покреће, а из рана пружају се младоме краљу немили призори, који би могли зло утицати на његову душу, ону душу, у којој би сваки Србин желео видети, где горе силним пламеновима осећаји највећег родољубља на огњишту српске свести и српскога карактера.

Црна Гора. Ми смо у своје време јавили како је недавно дошло у Никшићу до свађе између неких херцеговачких вођа. Посвадили се у напитоме стању и потукли. Ово је било довољно, да неки листови одмах растуре вести о некој револуцији, која је букнула у Црној Гори и да опет из нова почну нападати кнеза Николу. Но, сада с Цетиња побијају и ове вести, приписујући целу ствар простоме случају. Врло непријатно мора дирнути сваког Србина, да су овог пута ове неистините вести најпре растурене преко неких српских листова из Београда; а најпре су ту вест донеле „Мале Новине". Ми смо се често осврталн на немачку и мађарску штампу, што она никад није престала и не престаје, да неистинама напада једну слободну, славну, истина малену, али јуначку српску државу. Али овог пута противници и Српства и Словенства, неки немачки новинари могу одвратити Србима, да се они не боре неистинама против српске државе, него да они просто реферишу, што неки Срби пишу. Ово је довољно, да сваки по саслузи оцени рад оних новинара српских, који се, тешко је погодити из којих разлога, титрају угледом једне српске државе, која међу свима светским државама светли најсветлијим јуначким делима.

Босна и Херцеговина. Мехмед еф. Спахић опет одговара у „Dubrovniku" на изазивање „Bošnjaka", као да је он од некога наговорен, да се призна Србином. Овај угледни Мухамеданац побија те злонамерне неистине и отворено поручује противницима Српства: „Ја се нисам Србином појавио нити коме у прилог, нити коме за инад, него ме је на то дужно поприште изазвала једино савест моја, да пустим маха свом оправданом гњеву, који ме распаљује на очајну борбу против лажи, глупости и неродољубља, којима се служе људи без карактера."

ДОПИСИ.

Сомбор. (Ново певачко друштво.) Једва се навршило пет месеци, од како је овде основано ново певачко друштво, под именом „Српско грађанско певачко друштво", и ево сада већ у велико достојно одговара својој племенитој цељи и своме светоме позиву.

По организацији беху друштвена правила послана министру на потврду и 4. октобра по р. к. беху потврђена натраг стигла. 5. септембра беше исто друштво приредило сéло са игранком у корист своје благајне и том приликом грађанство врло пријатно беше изненађено брзим напретком друштвеним.

Осим тога сéла, исто друштво беше приредило и један излет у варошкој шуми и појало је на венчању.

Пре месец дана је приспео амо изабрани друштвени ликовођа, г. А. Милчински, и под његовим ликовођством појало је исто друштво на Божић у храму Господњем, и то сва три дана, прва два дана у св. Претечевој, а трећи дан, на св. Стевана, у св. Ђурђевској цркви, и то тако дивно, да присутни при богослужењима не имаху довољно речи за похвалу тога заиста дивнога појања.

Брзи напредак овога друштва може се приписати одушевљењу и ревности чланова и чланица, што је заиста сваке хвале достојно. Друштво броји до преко 60 најодабранијих певача и певачица, а особито је сопран и бас добро заступљен. Ми се само радовати можемо томе успеху и напретку, желећи друштву, да и у будуће постизава своју цељ и одговара своме позиву.

Светосавске беседе.

У **Фочи** приређује српско правосл. црквено певачко друштво светосавску беседу у славу спомена св. Саве Немањића дана 14. (26.) јануара 1893. год. у просторијама српске школе, у корист фонда српске основне школе. Распоред је овај: Први део: 1. Бесједу отвара „говором" српски учитељ г. М. С. Поповић. 2. „Малена сам", од Змаја, декламује Ленка Г. Туфекчићева и Ангелина Т. Томашевићева, ученица II. разр. срп. правосл. основне школе. 3. „Ускликнимо", композиција Кор. Станковића, мјешовити збор, пјевају ученици III. и IV. разр. срп. правосл. основне школе. уз судјеловање српско-православн. црквено-пјевачког друштва. 4. „Домовино!" од Родољуба, декламује Ст. Тошовић, ученик трећег разреда српске прав. основне школе 5. „Шта ћутиш Србине!" композиција од Д. Јенка, пјева поменуто друштво. 6. „Шетња једног стенографа по вашару", од Љ. П. Ненадевића, декламује г. Л. А. Соколовић грађанин. 7. „У бој!" композиција М. Топаловића, пјева поменуто друштво. Други део: 8. „Уз гусле" пјева српске народ. јуначке пјесме г. Милован Костић. 9. „Бранково коло", композиција дра Јов. Пачува, пјева поменуто друштво. Трећи део: 10. „Светислав и Милева". Жалосно позорје у четири чина од Јов. Стерија Четврти део: 11. Српске народне игре и севдалинке до бијеле зоре.

У **Жупањцу** (у Босни) приређују православни Срби прву светосавску беседу на дан св. Саве ове год. у корист своје српско-православне основне школе, са овим програмом: I. дио: 1. Бесједу отвара говором г. Тодор Сочивица. 2. „Светосавска пјесма", пјева мјешовити збор. 3. „Пред иконом св. Саве", од А. Р. Шантића, декламује Лазо Д. Ковачевић, учен III. разр. 4. „Дижите школе", од Змаја, декламује Ристо Ј. Важић, учен. III. разр. 5. „Бранково коло", пјева мјешовити збор. 6. „Српска молитва", од Змаја, декламује Љубо С. Ковачевића учен. III. разреда. 7. „Застава", пјева мјешовити збор. 8. „Пјесма о пјесми", од Змаја, декламује гђца Митра Д. Ковачевића. 9. „У бој", од Змаја, пјева мушки збор. — II. дио. 10. Грађанин Марко Вуковић, пјева уз гусле српску народну пјесму „Васојевић Стево". — III. дио. 11. „Владислав или смрт краља Владимира", жалосна игра у 5 чинова, од Ст. Ј. Поп., представљају грађани жупањачки. — IV. дио. Изигравање томболе.

У **Прагу** приређује српско друштво „Шумадија" прославу св. Саве, уз суделовање певачке дружине „Хлахола" и гг. Шира и Хавелскога, чланова чес. нар. позоришта, дана 14. (26.) јануара 1893. у просторијама у „Доуши". Први део. Свечана седница. 1. Поздрав председника канд. мед. Јов. Орешчанина. 2. Освећење кољива. 3. Ускликнимо с љубави, пева збор „Хлахола". 4. Историчнo-критичии есе о Илариону Руварцу, чита канд. проф. Кам. Суботић. — Други део. Забава. 1. „Бре девојче", од Маринковића, пева збор Хлахола. 2. „Кад дође дан", од Х. Тенечка, пева чл. нар. поз. г Шир. 3. Уз гусле игра Мих. Главинић. 4. „Сватовац", од Р. Толингера, свира г. В. Одстрчиљ. 5. Декламација, говори чл. пар. позор. г. Хавелски. 6. Коло од Ј. Пачуа, пева збор „Хлахола". 7. „Петронија", од Нешера, пева чл. нар. воз. Шир. — Добровољни прилози у корист друштв. књижице примају се са захвалношћу.

Управа српске народне школе у **Тријесту** приређује дана 14. (26.) јануара 1893. год. у дворани црквено-православне српске општине бесједу у славу свога покровитеља и просвјетитеља светога Саве. Почетак у 8 часова у вече. Распоред: 1. „Ускликнимо", пјевају ученици и ученице са хором. 2. „Чувајмо своје", пјесма Алексе Шантића, декламује ученица Софија Јоновићева. 3. „Нек душман види" углазбио Д. Јенко, пјева хор. 4. „IX. концерт од Ђ. Берно-а за виолину", извршује госпођица Даница Ковачевићева, а прати је на гласовиру г. Алекса Ковачевић. 5. „Јадна драга", четворопев од В. Хореишека, пјевају гг. Б. Живковић, П. Петијевић, Н. Мариновић и Л. Аничић. Други део: 6. „Други уломак унгарски од Ф. Листа", за гласовир на 4 руке: свирају госпођице Милена Маринковићева и Милева Милиновићева. 7. „Дижите школе", углазбио Толингер, пјева хор. 8. „Тужни лелек", од Ђ. Грацијани-Валтер, елегија за тамбурицу (госпођица М. Маринковићева), I. виолину (господин З. Панагулис), II. виолину (господин Н. Мариновић); прати на гласовиру госп. Ф. Синико. 9. „Мати", пјесма Алексе Шантића, декламује ученик Милан Мандић. 10. „Коло", углазбио Ј. Пачу, пјева хор. Управљаће хоровима господин Ф. Синико.

Вести из места и са стране.

Попис чланова српске књижевне задруге у Београду сакупљених у Осеку. I Чланови добротвори, који плаћају 75 фор. једном за свагда: Српска црквена православна општина. II. Чланови оснивачи, који плаћају годишње 5 ф.: Васа Муачевић економ, Јован Муачевић адвокат, Алекса Будисављевић умир. пуковник, Српска занатлијска задруга у Осеку, Пајо Муачевић трг., Др. Душан Миланковић, Ник. Атан. Плавшић секретар, Др Моачанин, Лазар Поповић, Анте Јоановић град. велики биљежник, Јован Јаношевић, Стеван Николић, Васа Ђурђевић, Димитриа Митровић. III. Чланови улагачи, који плаћају годишње 3 ф. Никола Вировац, Петар Сабљица, Јован Марковић, Миливој Месаровић правник у Грацу, Милан Ђурђевић равнатељ одветн. писарне, Др. Иван Стратимировић, Др. Милош Николајевић, Стеван Поповић судски већник из Осека, Тодор Велендерић Осек, Глиша Јанковић, Јоца Д. Николић, Стево Моачанин, Константин Јоцановић, Катица Георгијевић, Илија Стојшић, ђена Кротин учитељ, Стеван Чучковић, Андрија ђонлић, Пера Поповић, Сава Рашковић, Никола Дивјак кр. груптовничар, Младен Белајчић, ђока Косић берберин, Никола Костић стар., Милан ђукић, Светозар Божић, Мита Поповић трг., Никола Цветковић, Младен Станојевић правник у Загребу, Бранко Муачевић уч. IV. гимн. разр. Скупио их Стева Страјинић, тајник и благајник црквене општине.

Климент Божић некадашњи уредник „Obzora", а његов сарадник до своје смрти умрло је у Загребу у 54-ој год. свог живота. Покојник је био један од најбољих хрватских новинара. Хвале га као искреног пријатеља српско-хрватске слоге и карактерног човека. Чланци, које је он писао, били су кратки и језгровити. Знао је да својим стилом омили читаоцима, а да је био вешт језику могло би се рећи: знао је и да заноси! По што је био много година новинар, а увек борац у редовима неодвисне странке, у задње време, кад је оболео, странка му је одредила пристојну мировину.

Писмо. Румунска ђачка омладина управила је писмо на словачкога родољуба др. Светозара Хурбана, у којему га слави као поборника и мученика свете словачке ствари.

Пуштен на слободу. „Vaterland" јавља, како је била поведена истрага против виших мин. чиновника Милера и Бергмана, што су проневерели 80.000 фор., али кад су неки њихови рођаци исплатили држави проневерену своту, суд је пустио окривљене из затвора, где су до главне расправе били притворени. Ако је истинита ова вест немачкога листа, могло би се надодати, да се овако шта у Француској не би смело догодити. У Француској би кривци морали не само да поврате проневерене новце, ако их имају, него и када би их повратили, морали би одговарати за проневерење. Па ипак, колико се виче на Француску!

Награђен. Јавили смо, да је бистрички бискуп Имре Бенде именован за Њитранског бискупа, где су много већи приходи. Бенде је, како пишу исти римокатолици неспособан и неморалан свештеник, али се показао врло вешт у агитацијама противсловенским. С тога је и награђен, по мишљењу словачких листова, да дође у Њитру, у чисто словачки предео, где би бискупску способност надокнадио помађаривањем словачке деце.

Руски језик у Енгкеској. У Лондону саставило се руско-енглеско друштво, које има ту намеру, да упозна Енглезе што више богатом руском књижевношћу и да би међу Енглезима ширило руски језик. Многи врло одлични Енглези уписали су се у чланове овога друштва. Овако и још више уче руску књижевност у Италији и Француској, уче је и у Немачкој — али за то опет неки противници Русије сматрају руски народ — варварским народом.

„О женама? Па шта је то рекао?"

„То ти не смеш дознати!"

„Баш само ја?"

Гроф се лукаво смешкао.

„Но останимо при том, као да сте погодили!"

„Даклем о мени је рекао што ружно" — пропиштаће грофица.

„Не-не" — похитао је гроф, да прикрије праву истину, али тако незграпно, да је баш то његово понашање пробудило сумњу у грофици.

А што жена хоће да дозна, испитаће то или сузама или молбама, или слађаним пољупцима.

Докучила је све. Морао јој је од речи до речи поновити разговор са Белкиом.

— Ах, безобразник један. Неваспитано створење! Чекај, чекај."

Читавог дана је била љутита, нерасположена. Тако пред вече изјаха до тамо иза вадачке муме, а када се повратила, удари баш поред Балкијевог салаша.

Од једаред угледа Белки-а, где јој иде с пушком на сусрет у ловачком оделу.

У великим очима јој заблисташе се зеленкасти пламенови велике срџбе. Љутито ободе оним малим, мајушним ножицама дората, да прескочи неки јендек, који дели главни друм од споредне стазе, само да се не сретне са овим не учтивим човеком.

Али коњиц „ластавица", који је у своје млађе доба прескакао и високе тарабе, сада је заборавио ко је на њему, те је тако подскочио, да се лепа грофица скотрљала у неки џбун. Одмах је онесвесла. Срећа што не паде у јендек, јер би тада било веће зло.

Разуме се (та ово је већ старо испомажуће сретство свих писаца) да се је ту одмах створио Белки, пошкропио ју водом, раскопчао јој онај свилени пруслучић, да би слободније дисала и услед његових благих речи дошла је мало к себи.

Кад је опазила, да јој је пруслучић раскопчан, стидљиво покри оним мајушнум нежним ручицама пребеле и обле груди.

Он је стајао тамо немо, сав очаран. Она жила изнад слепог ока набрекла, па чисто мислиш сад ће из ње прснути врела крвца; ноздрве раширене као да ватру сипају, у очима му се заблиста она страсна глад, она дивља похота.

А то све вам опази свако женскиње, можда баш и оно које је на умору. То јој чисто голица срце.

„Одлазите. Оставите ме", заповеди му она.

„Одмах: само ми допустите милостива, да вам удесим седло и да вам помогнем да се успнете на коња. Да се несте може бити озледили?"

„Несам! Али јао моја коса!"

Величанствена плава коса спустила јој се по раменима и по оној хаљини од зелене свиле, баш као растопљено злато.

„Ова коса, ова коса." Белки је чисто не хотице узвикнуо.

„Ох, маните!" Ох, молим вас оставите је тако, ма само још за један тренутак, да...

Грофица се насмејала. А ко се једаред насмеје, тај се не може више озбиљно да наљути.

Метнула је ону малу ножицу у узенгију, а он ју је обухватио око паса, те ју је тако подигао на коња. Тешко је било одолети, а да се не додирне она свиона косица А наш се Белки постарао, да се својим рођеним уснама увери о њезиној мекоћи.

„Ви сте дрски!" повика она и подиже бич.

„Удрите ме!" рече јој он благо.

Грофица га погледа и за тим полако, чисто уморено спусти руку.

Хтела је нешто да рекне, али је застала и само је рекла коњицу:

„Ђи, ластавицо."

Одјахала је.

Коњиц је ишао лагано, корак за кораком. Тек тамо на крају јендека окрете се лепа грофица.

Белки је још једнако стајао тамо у крај џбуна, где је она пала; руке скрстио и замишљено гледа, гледа у даљину...

— — — — — — — — — — — —

„Где си била за толико?" питао ју је гроф. „Да ти се није што догодило?"

„Не, не. Није ми се ништа догодило, али ми јахање веома годи. Чисто ме подмлађује. Од сада ћу сваког дана редовно изјахати."

Тако је и урадила.

Изјахала би редовно сваког дана, разуме се без икакве пратње, и увек је ишла према вадачком салашу.

Намислила је да се освети оном човеку, да му покаже, да баш несу све жене једнаке. Боже мој! Ала ће то бити слатка освета.

Састајали би се чешће; заједно су тумарали по шуми, брали цвеће и хватали пастрме у поточићу.

Једнога је дана грофица тако изјахала, да се више неје ни повратила.

Тражили су је свуда, баш као оно иглу. Прошли су шуму уз дуж и по преко, испремetали јаруге, али све у залуд. Грофице ни од корова. Гроф, који је своју женицу обожавао, пао је у очајање.

„Сто дуката оном, ко ми донесе гласа о њојзи."

И сада се тек сетила собарица Нанчика, да су њихова милост јуче кад су изјахали, оставили неко писамце за господина грофа, али су јој заповедили да то писмо тек сутра дан преда.

Гроф узеде писмо и прочита:

„Љубезни мужићу! Ја вас више не љубим. Заљубила сам се у неког другог, а вас сам оставила. Остајте збогом. Ана."

Пребледео је горди аристократа, али је то за мало трајало. Није хтео да се покаже пред чељадима, колико га је потресао овај случај.

„Хеј, хеј! Та жена, та жена! Хеј коњушару!"

„Заповедајте!"

„Јаши коња, те отиди до г. Белки-а, бившег надзорника и реци му, да ми одма дође."

„Био сам неправедан спрам тог човека", мрмљао је у себи. „Морам се поправити. Поново ћу га именовати за ‚bonorum directora.' Он је имао право. Свака је жена, жена, и све су жене једнаке."

За неколико тренутака дође и коњушар и јавио је, да г. директор није код куће.

„А да где је?"

„А ко би га знао. Жена му плаче и нариче, па вели да је некуд отишао, па се неће више никада повратити, само јој је једно писмо оставио."

„А-ха-а!" рече гроф хладно и то му је била једина и последња примедба за овај случај.

Вел. Бечкерек. **Миодраг.**

Мали самоубица. У Бечу се ту неки дан одиграо у кући једног сиротног кројачког радника веома тужан и несретан случај. Он је имао јединца сина од 11 година, Сва нада и уздање оца и мајке била је положена у јединче које је било веома даровито, те у толико више осигураваше уздање родитељско. Кад га је мати ту скоро повела да га упише у гимназију, оде у директорову канцеларију, где је још било мноштво деце, које су родитељи довели да их упишу. За свако дете су говорили родитељи што се имало да каже а кад је дошао ред да се упише мали Куби, тако се звао он, морао је сам за се говорити, по што му мати, чехиња не знађаше ни речи немачки. Он је преплашен замуцкивао, на што су се деца почела одмах смејати, и дирала су га кад су изашли из директорове канцеларије. Деца као деца, несташна и распуштена станула га, доцније, немилосрдно заједати и једити у школи где је још првог дана пао у очи. Кад се Куби после неколико дана врати у школу каже родитељима да он не ће више ићи у гимназију, јер га је срамота од деце, која се непрестано подсмевају и њему и мајци му која не зна ни речи немачки. Но на ову изјаву детињу нису ни обраћали велике пажње. Сутра дан, он је отишао у школу, али је цео дан провео шврљајући по улицама, а и не свративши се у школу. Кад се у вече вратио кући он опет очајнички изјави родитељима да не ће да иде у гимназију, јер му деца не дају мира. — Родитељи га посаветују и покушају да га за тренут ублаже и расположе, па га пошљу с новцима по вечеру. Кад се дечко вратио врати мајци преостатак од новца и рече, две крајцаре ја сам узео себи — А за што? — упита га мати. — купио сам две кутије палидрвца са сумпором и фосфором; појео сам све главиће од палидрвца. Ја хоћу да умрем! — рече мали Куби са свим одлучно. Мати му претресе џепове и збиља нађе у њима неколико палидрваца, али му не верује да је то могао учинити, па ни отац, по што је дечко као и обично вечерао са ванредним апетитом. Тако прође један дан, други, па и трећи. Кад би неког дана по том, дечко се па једном стаде жалити на болове у стомаку. Сете се онда родитељи шта ће бити и одмах пошљу по лекара. Узалуд су били сви напори. Дечко је кроз 4 часа умрьо у највећим мукама.

Културне и књижевне белешке.

Митрополит Георгије Николајевић. „Србобрану“ пишу из Јаска у Срему: Ако ни један, а оно сигурно садањи дабро-босански митрополит високопреосвештени г. Георгије Николајевић, заслужује, да се стави у ред највећих добротвора српскога народа. Сад ће бити некако седам година дана, како је он на своју седу главу метнуо митрополитску камилавку и кроз то кратко време осведочио се народ српски, да још има архијереја, за које се може рећи, да су ученици и посљедователи св. Саве. Митрополит Георгије Никокајевић не шеће се по сјајним дворима, не води бриге о грдним спахилуцима, нити се може похвалити да располаже великим дохотцима. Митрополитска плата износи годишње само 8.000 ф.. кроз седам година свога архипастирскога деловања примио је он дакле само 56.000 ф; али од тих дао је он до данас народу своме у добротворне цели **50000 фор**. Од својих уста откидао је тај врли старац, штедећи форинту по форинту, те у Далмацији основао стипендијски фонд за српску омладину; у Босни је од резана камена сазидао красне српске школе и њихов опстанак за увек обезбедио, а своме родном месту Јаску дао је 12 000 фор. са наменом, да се интересом тих новаца на њихов дан награде оне јазачке српско-православне девојке и удовице које су се те године удале за Србе православне вере. Ове године дељен је први пут интерес Николајевићеве остивине; на парастос, који је даван његовим родитељима, дошло је дванаест удавача са својим мужевима, те је истима у присуству кр. кот. предстојника и поджупана раздељена свота од 504 ф. Свака удавача добила је 42 ф. и кући се повратила, благосиљајући онога човека, који је у младости својој неговао српску књигу, а под старост своју крепи Српство подизањем просвете и морала. Слава и хвала такоме архипастиру српском, који ни о чем другом не мисли, него о добру свога народа.

Српски добротвор. Пре два-три дана умр'о је у Камералнијем Моравицама Србин Јосип Никшић, који је лепу своту од 3.000 ф. даровао на олтар цркве и народа. Оставио је срп. прав. цркви у Моравицама 1000 фор., срп. прав. школи 1000 фор. и 1000 фор. на школске стипендије. Слава му!

Не ће да прими потпоре. Од неколико година аустријско министарство просвете подупире чешку књижевност тиме што надари потпором по један чешког књижевника. Не давно понудио је министар потпору и славноме чешком песнику Сватоплуху Чеху, но овај је одбио, напоменом да он не може примити никакове награде или потпоре од оне владе која ради против чешког народа.

Matica školska, овако се зове чешко друштво за подизање народних школа у оним местима, у којима сеоској омладини прети опасност од немачкога „Schulverein“-а. То чешко друштво постоји већ деветнаесту годину и кроз то кратко време основало је оно преко 90 основних школа и две гимназије, на којима се учи до 8000 ђака. У три места, наиме у Либерцу, Мосту и Трутнову, где се закону посве не удовољава — сноси чешка „Матица“ све трошкове. — И ова светла појава код наше браће Чеха доказује нам, како они своје родољубље делима засведочују, а кад се сетимо њихова рада на просветноме пољу, где видимо, све интелигентне Чехе, без разлике странака, око једнога барјака, да просветом крче слободи пута, кад гледамо и старије и млађе чешке књижевнике, како и колико неуморно раде и да се одуже својој дужности и да они — чешки народ — у култури не заостану за великим и силним народом немачким, онда се још боље уверавамо, да је чешкоме народу обезбеђена будућност, јер је код њега пробуђена народна свест, јер њихово родољубље красе родољубива дела а њихова политичка борба за политичка права води к правом циљу, а до свога циља мора и довести Чехе, када се одушевљавају и за том борбом заносе.

Трговина.

Нови Сад, 5. јануара. Цене рани на нашој пијаци следеће су: Пшеница 7 фор. Кукуруз 3 фор. 80 нов. Јечам 4 фор. 40 нов. Зоб 5 фор. Наполица 6 фор. Све од 100 килограма.

Свињи дебели 39 фор. Маст 50 фор. Сланина 50 фор., од 100 клгр

Новије вести.

Петроград. На нову годину честитали су рускоме цару српски краљ Александар и црногорски кнез Никола. Цар је одговорио одмах и честитајући њима нову годину, уверио их још једном, да му лежи на срцу будућност ових српских држава.

Београд. У Нишу власти чине премећаћине по многим становима радикалних првака. Многи угледнији либерали не слажу се најновијим догађајима у Србији, због којих бацају одговорност на данашњу владу.

Париз. Панамска парница једнако траје. Влади је пошло за руком да и за будућност обезбеди мир у земљи, против свих непријатеља републике. Неистините су вести о оставци председника Карно-а.

Дописница уредништва.

В. у М. Само у кратко. Држите се стварне истине.

С. у Ч. О таковим стварима пише се у затвореном писму.

Р. у Н. Јавите нам само чињеницу.

Л. у Б. Оно, што смо обећали, биће испуњено док нас видите овде.

Уредништву нашег листа стигла је на приказ ова књига:

Босанске финанције. (Прештампано из „Србобран“-а.) Цијена 40 новч. У Загребу. Издање српске штампарије 1892.

Писац ове књиге изнео је на јавност стање босанских финанција и из свега се види, да је он врло добро извештен и упућен у босанске финанције. Читајући ову расправу најбоље се можемо уверити како и на који начин материјално пропадају Срби у Босни и Херцеговини. Док је ова расправа излазила у „Србобран“-у свратила је на себе поворност и српске и словенске штампе. Препоручујемо је свакоме, ко прати наше стање у окупираним земљама.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

„Балканско питање“ кроз дуги низ година стварало је трзавице, заплете и ратове не само међу народима балканског полуострова, но и међу самим европским силама. Нема места на балканском полуострову, која нису заливена људском крвљу. Вековима оно је служило као светско бојиште, па и сада када се може рећи, да су народна врења престала, када су се други народи сталожили и умирили, — народи на балканском полуострову налазе се још у трзавици и врењу, још се не могу сталожити, споразумети и сложити.

После ускрснућа: Србије, Грчке и Бугарске, „Балканско питање“ изгледа, да је сведено на „Македонско питање“. Питање о народносној граници између Срба, Грка и Бугара непрестано се повлачи. Још од доласка њиховог на балканско полуострво, то питање стварало је заплете, свађе и ратове. Оно и сада ствара тешкоће о споразуму и пријатељству ових народа. И ако су такова питања до сада, као што рекох, обично решавана силом — ратом — није искључена могућност, да се она реше мирним путем, путем споразума.

О овој идеји — да се македонско питање реши мирним путем, путем споразума између Срба, Грка и Бугара с једне и отоманске царевине с друге стране — више пута писано је, али она још није пробила у масу народа која је у стању да је приведе у дело, да је оствари. Сви досадањи писци о овој идеји, чинили су само напомену, претстављали су нужност, да они — народи на балканском полуострову — дођу до споразума и савеза, али ни један од писаца, чини ми се, није изишао са правим, одређеним предлогом на основу чега и како би се ови народи могли споразумети. Ја увиђајући ту празнину, намислио сам, да је попуним, да изиђем на јавност са правим одређеним предлогом за споразум и савез, — написао сам књигу под насловом:

„МАКЕДОНСКО ПИТАЊЕ.“

ПРЕДЛОГ ЗА СПОРАЗУМ

између

СРБА, ГРКА И БУГАРА

о савезу балканских народа.

При прављењу предлога за споразум имао сам на уму освештана права интересованих народа, права историјска и етнографска. Поред ових признатих наука за определење националних граница појединих народа, нисам скидао с ума ни природне, географске и топографске границе. Историја била ми је сведок о прошлости и њиховим правима у Македонији, етнографија о садашњости, докле се која народност простире, а географија и топографија о местоположајима. На основу ових наука етнографских поделио сам Македонију на српску, грчку и бугарску. За тим представио сам потребу и начин, да се и црквено-просветно питање у Македонији према учињеној подели расправи. Даље представио сам нужност, да отоманска влада испуни обвезе, стављене јој берлинским трактатом, чланом 23-ћим, на име: да прокламује равноправност међу својим поданицима, да заведе и хришћанске судове, где су у већини, на пример, Срби — српске, Грци — грчке, Бугари — бугарске. Званични језик по судовима и иначе да буде на оном језику — народности, која сачињава већину у окружном, среском и општинском месту; да обезбеди личну и имовну безбедност у тој цељи да разоржа Арнауте, како би се стало на пут силним пљачкама и убиствима. Да би се ово остварило претставио сам потребу и могућност, да балканске државице закључе савез.

У кратко напоменуо сам садржину моје књиге, из чега читаоци, држим, могу видети: колико је она нужна и важна за данашње прилике.

Књига ће изнети 5—6 штампаних табака са картом балканског полуострова; а цена јој је само 1 динар.

Скупљачима дајем рабат 1 на 5 књига. Књига ће се предати штампи онда, кад се претплатника буде пријавило толико, да се може штампа платити. С тога молим скупљаче, да ме изволе известити најдаље до конца фебруара ове године о броју сигурних претплатника. Претплатници ће новац положити скупљачима кад буду књигу добили.

Молим пријатеље и познанике, да се заузму око уписа претплатника и скупљања, у своје време претплате.

Б. Градиште, 19. децембра 1892. год.

Деспот С. Бацовић.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1892. ГОД.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.25	2.35	7.35	9.50	—
175	Субатица	„	5.46	6.26	1.46	5.20	—
	Шандор	„		—	—	—	—
	Верушић	„		—	—	—	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.12	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.44	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.16	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.42	—
245	Стари Кер	„		7.46	3.34	8.09	—
	К. Алмар	„		—	—	—	—
260	Кисач	„		8.00	3.51	8.32	—
276	Нови Сад	„	7.34	8.23	4.19	9.15	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.28	—
281	Петроварадин	„		8.28	4.32	9.32	—
286	Карловци	„		8.39	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		8.56	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.07	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.17	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.01	11.28	—
347	Земун	„	8.50	9.47	6.21	11.56	—
359	Београд	„	9.00	10.05	7.15	12.30	—

(Мушевити влак: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.22	8.00	2.35	—
12	Земун	„	3.12	6.02	9.00	3.08	—
27	Батајница	„		—	9.19	3.40	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	3.55	—
41	Стара Пазуа	„		6.38	9.43	4.12	—
49	Инђија	„		6.46	10.01	4.43	—
60	Бешка	„		6.57	10.19	5.08	—
64	Чортановци	„		—	10.27	5.18	—
73	Карловци	„		7.14	10.46	5.42	—
78	Петроварадин	„		—	10.56	5.55	—
81	Петроварадин гр.	„		7.25	11.02	6.03	—
83	Нови Сад	„	4.39	7.37	11.16	6.38	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.19	—
	К. Алмар	„		—	—	—	—
112	Стари Кер	„		8.08	11.55	7.45	—
125	Врбас-Кула	„		8.23	12.18	8.17	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.35	12.36	8.40	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
152	Топола	„		8.52	1.02	9.15	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
166	Чантавир	„		—	1.21	9.42	—
	Верушић	„		—	—	—	—
	Шандор	„		—	—	—	—
185	Субатица	стиже	6.34	9.41	2.25	11.00	—
359	Будимпешта	стиже	9.40	1.10	7.25	6.55	—

(Мушевити влак: сваке среде и суботе)

Исправак.

У броју 3. т. г. у рачунској билансији тителске „Задруге за међусобно помагање и штедњу“ испуштен је број 175 ф. 88 н. у првом ступцу „Имања“ који спада у ред 20% одписивање, молимо да се исти уврсти.

✝

Јављам свима сродницима, пријатељима и познаницима да ћу моме нигда непрежаљеном супругу

АНТОНИЈУ ГЕОРГИЈЕВИЋУ

давати **годишњи** парастос у суботу 9. (21.) јануара ове године у 11 сахата пре подне у св. Ђурђевској саборној цркви.

Ангелина Георгијевић,
ожалошћена супруга.

8 1—2

Јавна захвала.

Пречасној г. г. Кости Мијачевићу, пароху клокочевићком, Сими Кајгановићу пароху бродском, г. г. судбеним и административ. чиновницима, страном и овдашњем грађанству, који нашег непрежаљеног **Богољуба** до вечне куће одпратише, као и онима, који нам било усмено, било писмено своје саучешће изразише, овим се најтоплије захваљујемо.

У Броду, 31. децембра 1892.

У име ожалошћене породице

Ана Милетић.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА И ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА МИЛЕВЕ удове ИЛИЋ У СТАРОЈ ПАЗОВИ

потребује једног гвожђарског помоћника. Који је у обадве струке вичан има првенство.

9 1—3

НАТЈЕЧАЈ.

Код управне опћине Шид имаде се попунити мјесто опћинског лијечника.

С овим мјестом скопчана је плаћа годишњих 800 фор. и пристојбе следеће:

1. од посјете дању у Шиду . . . . . 30 н.
2. „ „ ноћу „ „ . . . . . 80 н.
3. „ „ дању у ванјским опћинама . 50 н.
4. „ „ ноћу „ „ „ . 1 ф. — н.

уз слободан подвоз.

Пуку сиротињу имаде лијечити бесплатно.

Компетенти за ово мјесто имају своје молбе до конца сјечња 1893. подписаној кр. котарској области поднијети.

Краљ. котарска област у Шиду, дана 10. јануара, 1893.

Управитељ:

БАБИН.

1 7

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

високим кр. угар. министарством настане са правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа) у СУБОТИЦИ (у Бачкој)

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу пређи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу.

711 7—10

Властник: Славко Свет Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. Одговорни уредник: Ђорђе Бакаловић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.